

שיעור 9 - מדרשי התנאים

ר' עקיבא ור' ישמעאל

בבלי שבעות (כו.):

אי"ר יוחנן: ר' ישמעאל ששימש את רבי נחוניא בן הקנה שהיה דורש את כל התורה כולה בכלל ופרט, איהו נמי דורש בכלל ופרט, רבי עקיבא ששימש את נחום איש גס זו שהיה דורש את כל התורה כולה בריבה ומיעט, איהו נמי דורש ריבה ומיעט.

ירושלמי סוטה (פרק ח):

כתיב והיה ככלות השוטרים לדבר אל העם ופקדו שרי צבאות בראש העם. אין לי אלא בראש העם. בסוף העם מניין תלמוד לומר פקדו ופקדו. עד כדון כרבי עקיבא כרבי ישמעאל. רבי ישמעאל כר' מאיר דר' מאיר צווח לסופיה דחבלי רישיה. אמר ר' מאיר כתיב [קהלת ב יד] החכם עיניו בראשו. הכסיל במה ברגליו. אמר רבי אבא מרי החכם עד שהוא בראשו של דבר הוא יודע מה בסופו. [בראשית מט יט] גד גדוד יגודנו. גייסא אתי מגייסתיה והוא מגייס ליה. כיני מתניתא שתחילת נפילה ניסה.

ירושלמי יומא (פרק ח):

אי"ר זעירה הדא אמרה למידין גזירה שוה אפי' מופנה מצד א',
אי"ר יודן ולא דרייע היא דרייע אמר למדין מגזירה שוה אף על פי שאינה מופנה.

בבלי סנהדרין (סד):

תניא: הכרת תכרת, הכרת - בעולם הזה, תכרת - לעולם הבא. דברי רבי עקיבא.
אמר לו רבי ישמעאל: והלא כבר נאמר ונכרתה, וכי שלשה עולמים יש? אלא: ונכרתה - בעולם הזה, הכרת - לעולם הבא, תכרת - דברה תורה כלשון בני אדם.

בבלי סנהדרין (נא):

מאי רבי ישמעאל - דתניא ובת [איש] כהן כי תחל לזנות - בנערה והיא ארוסה הכתוב מדבר. אתה אומר בנערה והיא ארוסה, או אינו אלא אפילו נשואה? - תלמוד לומר איש אשר ינאף את אשת רעהו מות יומת הנאף והנאפת, הכל היו בכלל הנואף והנאפת - הוציא הכתוב בת ישראל בסקילה, ובת כהן בשריפה. מה כשהוציא הכתוב את בת ישראל לסקילה - ארוסה ולא נשואה, אף כשהוציא הכתוב את בת כהן לשריפה - ארוסה ולא נשואה... דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: אחת ארוסה ואחת נשואה יצאת לשריפה.... אמר ליה רבי ישמעאל: אי מה להלן נערה והיא ארוסה - אף כאן נערה והיא ארוסה! - אמר ליה רבי עקיבא: ישמעאל אחי בת ובת אני דורש. - אמר ליה: וכי מפני שאתה דורש בת ובת נוציא זו לשריפה?!

מדרשי הלכה

שמות	מדרשי תנאים שלמים שנמצאים בידינו:	מדרשים שנשתמרו באופן חלקי:
שמות	מכילתא דר' ישמעאל	מכילתא דרשב"י
ויקרא	ספרא	
במדבר	ספרי	ספרי זוטא
דברים	ספרי	מכילתא ספרי דברים (ישנו שחזור של חלק קטן)

הבדלים בין המדרשים השונים

שמות החכמים	ר' ישמעאל	ר' עקיבא
מונחים ייחודיים	למה נאמר?	מה תלמוד?
שיטת המדרש ודרכי הלימוד	אתה אומר א' או אינו אלא ב'?	א' יכול ב'?
	נמצינו למדים	מלמד
	להוציא	פרט ל...
	'דברה תורה כלשון בני אדם'- דרשה שקרובה לפשט הפס'. נוע"י סנהדרין נא: מח' לעניין שריפת בת כהן. ובספרי במדבר קיי"ב].	'דורש על כל קוץ וקוץ תלי תילין של הלכות'- דרישת כל פרט בפס', כולל אותיות.
כלל ופרט	ריבה ומעט	
גיש ניתן לדרוש רק במופנה	דורש גיש גם כשאינו מופנה	